

JUNCUS INFLEXUS L. IN FRIESLAND

door O. Hoekstra (Minnertsga) en D.T.E. v.d. Ploeg (Sneek)
(ontv. 8 juli 1960)

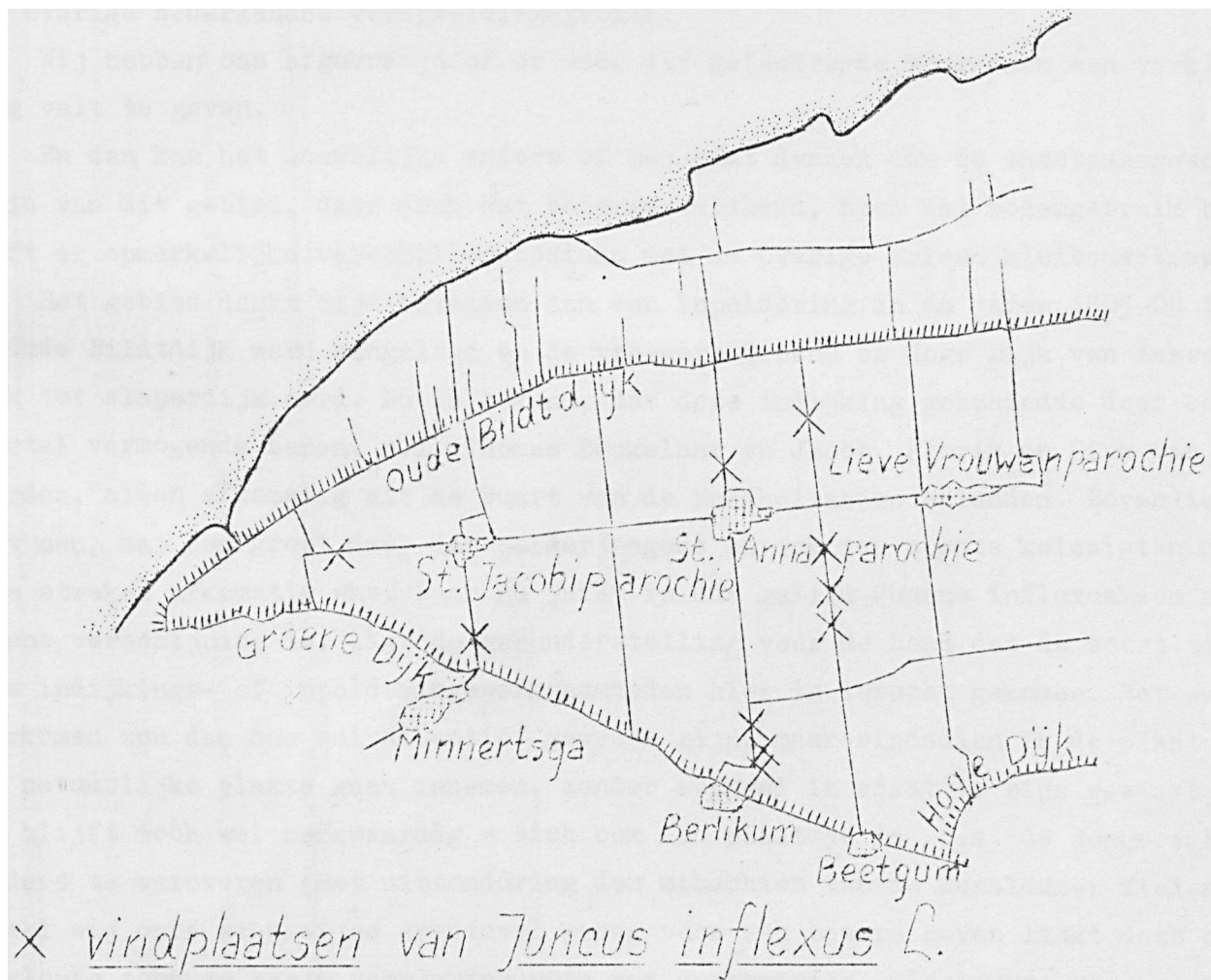
Het artikel van Th.J. Reichgelt over de verspreiding van *Juncus inflexus* L. in Nederland (Corr.bl. no.16) was voor ons aanleiding het Friese verspreidingsgebied van deze plant nog eens nader te bekijken.

De oudste vermelding van de soort voor Friesland vinden wij in de *Flora Frisica* van J.J. Bruinsma (1840): in de Menaldumer-mieden, H(inxt).

In het herbarium te Leiden zijn volgens opgave van Th.J. Reichgelt de volgende Friese exemplaren van *Juncus inflexus* aanwezig:

1. bij St. Jakobi-Parochie, 15 juli 1829, leg. Van Hall.
2. St. Anna-Parochie, leg. Van Hall.
3. Menaldumer Mieden, zonder dat., leg. H. Albarda.
4. Sluisput Kornwerderzand, 28 juni 1930, leg. Koopmans en Koopmans-Forstmann.
5. Minnertsga, slootkant, op klei, 9 juli 1931, leg. Mej. J. Th. Koster.
6. Sloot langs Langhuisterweg, ten n.o. van Berlikum, 16 juni 1936, leg. Koopmans en Koopmans-Forstmann.

Behalve no.4, dat duidelijk betrekking heeft op een geval van recente aanvoer, liggen alle vindplaatsen in een eng begrensd gebied, n.l. in de brede mond van de voormalige Middellzee. Alleen no.3 ligt iets buiten dit gebied. Bij een tocht, die wij langs de wegen in dit gebied maakten, konden wij diverse groeiplaatsen van *Juncus inflexus* vaststellen (zie kaartje) terwijl ons door inwoners

van het Bildt werd verzekerd, dat de plant ook geregeld in de sloten op de per ceelsscheidingen wordt gevonden.

Zij werd steeds aangetroffen in of langs nagenoeg droge sloten. Over het algemeen staan de sloten hier vol riet, daar ze niet worden geschoond, omdat het bladriet wordt gebruikt voor het afdekken van aardappelhopen e.d. Vindt men echter een stuk sloot zonder riet (en niet te diep) dan groeit er meestal wel een pol *Juncus inflexus*, terwijl soms deze plant over een honderd meter de overheersende vegetatie in een sloot vormt.

De vindplaatsen liggen alle binnen een polder, die begrensd wordt door Hoge en Groene Dijk in het zuiden en de Oude Bildtdijk in het noorden. Hoewel wij onmiddellijk buiten dit gebied intens naar *Juncus inflexus* gezocht hebben, lukte het ons niet de soort anders dan binnen het omschreven gebied te vinden. (Alleen de vindplaats „Menaldumer Mieden“ ligt iets zuidelijker; wij vonden de plant hier niet terug). Voorzover men ooit zeker is van het ontbreken van een plant in een bepaald gebied menen wij voorts met zekerheid te kunnen zeggen, dat nergens anders in het Friese kleigebied, noch in de bouw-, noch in de greidhoek, *Juncus inflexus* voorkomt. Dit Friese gebied ligt dus stellig wel zeer geïsoleerd van het overige Nederlandse verspreidingsgebied.

Wij hebben ons afgevraagd of er voor dit geïsoleerde voorkomen een verklaring valt te geven.

En dan kan het nauwelijks anders of men gaat denken aan de ontstaansgeschiedenis van dit gebied, daar noch wat bodemgesteldheid, noch wat bodemgebruik betreft er opmerkelijke verschillen bestaan met de overige Friese kleibouwstreek.

Het gebied dankt zijn ontstaan aan een inpoldering in de jaren 1505-08 toen de Oude Bildtdijk werd aangelegd en de vroegere Groene en Hoge Dijk van zeeverende dijk tot slaperdijk werd. Nu is bekend, dat deze indijking geschiedde door een viertal vermogende heren, n.l. Thomas Beukelaar en Jacob, Floris en Dirk van Wijngaarden, allen afkomstig uit de buurt van de Zuidhollandse eilanden. Bovendien weet men, dat een groot deel der polderjongens en ook der eerste kolonisten uit deze streken afkomstig was. Daar nu juist in dit gebied *Juncus inflexus* een algemene verschijning is, ligt de veronderstelling voor de hand dat de soort tijdens indijkings- of inpolderingswerkzaamheden hier is terecht gekomen. Het eerste voorkomen zou dan dus wel adventief geweest zijn, maar sindsdien is de plant hier een natuurlijke plaats gaan innemen, zonder evenwel in staat te zijn geweest - en dit blijft toch wel merkwaardig - zich ook een plaatsje in o.a. de jongere Bildtpolders te veroveren (met uitzondering dan misschien van de Menaldumer Mieden). Hoewel wij onze zienswijze eventueel graag voor een betere geven lijkt deze ons voorlopig toch de beste verklaring voor het merkwaardig geïsoleerde voorkomen van *Juncus inflexus* in de Oude Bildtpolders.

(De historische gegevens voor dit artikeltje werden ontleend aan H.S. Buwalda, Woun op 'e weagen, Snits 1946 en Encyclopedie van Friesland, Amsterdam 1958).